

Svar på skriftligt spørgsmål om att möjliggöra vindkraftsutbyggnad i hela Finland och om att utveckla Försvarsmaktens radarnät

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 365/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Merja Kyllönen/vänst:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta så att kommunerna i Finland skulle vara jämställda vad gäller möjligheterna att bygga vindkraft, oavsett område och försvarsmaktens radarnät, och kan regeringen samordna ett utvecklingsprojekt med försvarsministeriet och försvarsmakten som också skulle möjliggöra byggandet av vindkraft i östra Finland och andra radarområden som har betydelse för försvarsmakten genom att skapa samarbetsmodeller där man förser vindkraftverken med radar som också skulle överblicka ett större och mer omfattande område och därmed också skulle möjliggöra en smart utveckling och utbyggnad av försvarsmaktens radarnät?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Försvarsmakten motsätter sig inte vindkraftsbyggande i något område, någonstans i Finland, där det inte stör försvarets förutsättningar för verksamheten. Försvarsmakten förhåller sig positiv till vindkraft. Sedan år 2011 har Försvarsmakten lämnat ett positivt utlåtande för 11 716 vindkraftverk, men endast cirka 850 kraftverk har produktion för närvarande i Finland. Fler kraftverk byggs dock hela tiden och antalet växer redan i år till cirka ettusen kraftverk, men den stora potentialen är fortfarande outnyttjad. Försvarsmakten behandlar i sin utlåtanprocess hundratals kraftverk varje år, och inställningen har hela tiden varit positiv till majoriteten av projekten. Försvarsmakten strävar också efter att samarbeta med vindkraftsoperatörer i situationer där det är möjligt att bygga på vissa villkor för att fastställa ett genomförbart projektomfång.

1 398 positiva utlåtanden har lämnats för östra Finland och de fördelas enligt följande för landskapen:

- Södra Karelen – 11 st.
- Norra Karelen – 18 st.
- Södra Savolax – 75 st.
- Norra Savolax – 546 st.
- Kajanaland – 748 st.

Därmed kan man konstatera att det, med beaktande av försvarets behov, skulle vara möjligt att bygga vindkraft i betydande omfattning även i östra Finland. Det finns också många andra hinder för genomförandet av projekten än att säkra försvarsmaktens verksamhetsvillkor. Det är dock sant att man inte kan bygga fritt överallt i Finland i fortsättningen heller, om försvarsmaktens verksamhetsvillkor upprätthålls på nuvarande nivå och man säkerställer att försvarsmakten kan fullgöra sina lagstadgade uppgifter. För att möjliggöra ett effektivt utnyttjande av vindkraftspotentialen i östra Finland skulle det också vara viktigt att undersöka andra orsaker till att vindkraftsprojekten avbryts, med samma exakthet som orsaker i försvaret.

Ur försvarsförvaltningens synvinkel riktas den mest betydande och omfattande inverkan från vindkraftverk mot sensorsystem som försvarsmakten använder i territorialövervakningen. Detta kan medföra betydande konsekvenser för en fullständig kontroll av det finländska luftrummet och territorialvatten samt för utförandet av försvarsmaktens lagstadgade territorialövervakningsuppgift, i enlighet med lagen om försvarsmakten 551/2007, territorialövervakningslagen 755/2000 och luftfartslagen 1194/2009.

Syftet med territorialövervakningen är att säkerställa förutsättningarna för Finlands försvarskapacitet och en tillräcklig förvarning om potentiella hot mot den regionala säkerheten. Finland har skyldighet i EU att kontrollera de yttre gränserna på cirka 1 300 km vid landgränsen och cirka 1 200 km i territorialvatten. Finlands skyldighet att kontrollera betonas i havsområdena i de hårt trafikerade och strategiskt betydelsefulla Ålands hav, Skärgårdshavet och Finska viken.

Det nuvarande systemet för territorialövervakning (inkl. sensor-, dataöverförings- och ledningssystem) har optimerats så att man kan följa och övervaka verksamhet som Finland måste ha vetskap om. Detta är inte bara ett så kallat radarproblem, utan systemet för territorialövervakning består av en omfattande helhet av olika delsystem som är exakt grupperade för att uppnå optimal kontrollkapacitet.

För att utveckla flygövervakningens övergripande kapacitet pågår såväl forskningsarbete som olika projekt. I projekten granskas också nya alternativ för att förverkliga flygövervakning. Till dessa hör bland annat sensorer integrerade i olika strukturer - möjligen t.ex. i vindkraftverk.

Även om tekniska framsteg gör det möjligt att utveckla nya innovativa lösningar skulle ett beslut om sensorer som installeras i vindkraftverk än så länge vara förhastat. Sensorer som används inom luftövervakning, särskilt radar, är tills vidare så stora till storlek och kapacitet att deras antenner och vågledare inte kan placeras i kraftverkets roterande pol. Med andra ord finns sådan teknik ännu inte. Dessutom kan flygövervakningens totala

kapacitet inte baseras på en enda typ av sensor som är fast placerad i ett vindkraftverk. Flygvapnets sensornätverk för flygövervakning har utvecklats under flera decennier. För närvarande är det ett flerskiktat system som består av flera olika sensortyper som kompletterar varandra. Betydande skattemedel har investerats i byggandet av sensorsystemet. Det skulle inte vara kostnadseffektivt eller acceptabelt att snabbt ersätta detta system med en typ av sensor med tanke på kapaciteten i flera skikt. Sensorerna måste kunna användas flexibelt i hela landet, vilket vid behov innebär att fokus bildas genom att de förflyttas.

Den tekniska utvecklingen kommer utan tvekan att ge ytterligare möjligheter att samordna vindkraftsbyggandet och flygövervakningen. Tyvärr har alternativa lösningar för radarövervakning - såsom användningen av ett vindkraftverk som radarplattform - ännu inte utvecklats så att de skulle kunna användas under andra förhållanden i Finland än för forskningsändamål. Snabbare tekniska framsteg och en kraftig satsning på sensorintegration skulle förmodligen flerdubbla kostnaden för lösningen jämfört med den nuvarande. Det skulle också bli nödvändigt att beakta vindkraftsoperatörernas beredskap och viljan att bidra till kostnaderna för lösningen.

Försvarsmakten möjliggör för sin del redan ett betydande ytterligare byggande av vindkraft i Finland. Om ett politiskt beslut fattades om att Försvarsmakten skulle behöva kompromissa om utförandet av sina lagstadgade uppgifter skulle detta kunna få oförutsägbara konsekvenser i framtiden. Man kan inte skapa en situation där Finlands säkerhet och kontroll över EU:s yttre gränser inte kan tryggas på nuvarande nivå.

Det finns för närvarande inga snabba lösningar eller sådana som kan genomföras under denna regeringsperiod eller ens inom en snar framtid ur en militärteknisk aspekt. Tekniken utvecklas naturligtvis och om ett decennium kan det vara möjligt att ersätta övervakningskapaciteten mer effektivt. De snabbaste lösningarna nås genom att skapa en nationell lägesbild av vindkraften, genom vilken man också skulle granska andra orsaker till att vindkraft inte byggs i de många områdena för vilka ett positivt utlåtande har lämnats. Denna uppgift hör till andra myndigheter än försvarsförvaltningen. Försvarsförvaltningen är dock beredd att stödja skapandet av denna lägesbild.

Helsingfors 22.6.2021

Försvarsminister Antti Kaikkonen